

Motion till riksdagen 2022/23:2059

av **Anders Ygeman m.fl. (S)**

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning enligt förslaget i tabellen i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrade regelverk i sjuk- och aktivitetsersättningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samma arbetsmarknadsbegrepp ska användas vid prövning av rätt till sjuk- och aktivitetsersättningen som vid prövning av rätten till sjukpenning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska orättvisan i karensavdraget och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i det fortsatta arbetet med att reformera sjukförsäkringen särskilt beakta jämställdhetsaspekter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stävja fusk och utnyttjande av våra gemensamma trygghetssystem och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En trygg sjukförsäkring är en del av ett starkt samhälle

Sjukförsäkringen är en central del av välfärden och utgör ett viktigt samhällskontrakt mellan samhället och individen. Den ger trygghet vid förlust av inkomst eller när man saknar arbetsförmåga. Det är en försäkring som vi alla betalar till när vi arbetar och som vi kan förvänta oss att få del av när vi behöver den. Den som blir sjuk ska kunna förvänta sig ekonomisk trygghet, ett gott stöd och rehabilitering för att tillfriskna och kunna återgå i arbete. Sverige ska ha trygga försäkringar byggda på tanken om plikt och rätt. Den som är för sjuk för att arbeta ska kunna lita på sjukförsäkringen. Genom att trygga inkomsterna vid sjukdom lönar det sig faktiskt att arbeta och göra rätt för sig.

Under de gångna två mandatperioderna har Socialdemokraterna drivit på viktiga förändringar för att åter få en trygg sjukförsäkring. Den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, ”stupstocken”, avskaffas den 1 februari 2016. Under de senaste två åren har helt nödvändiga förstärkningar av sjukpenningens regelverk trätt i kraft som innebär att fler får behålla sin sjukpenning för att kunna avsluta vård och behandling och sedan återgå till sitt ordinarie arbete:

- Regelverket vid dag 180 har ändrats så att fler får möjlighet att behålla sin sjukpenning för att avsluta vård och rehabilitering.
- Regelverket vid prövningen dag 365 i en sjukskrivning har ändrats, så att personer med behov av en längre tids rehabilitering ska ha möjlighet att kunna slutföra den och sedan återgå till sitt ordinarie arbete.
- Större flexibilitet för deltidssjukskrivna, så att möjligheten att kunna arbeta deltid och samtidigt beviljas sjukpenning på deltid blir bättre.
- Enklare att få sjukpenning för behovsanställda.
- Särskilda regler som förbättrar för äldre.

Trots dessa förändringar återstår mer att göra. Flera stora utredningar pågår eller har nyligen avslutats och lämnat förslag på förbättringar. Vi vill gå vidare med förslagen om att förstärka sjukförsäkringen.

Förbättrade regelverk i sjuk- och aktivitetsersättningen

Flera viktiga steg har tagits av den socialdemokratiska regeringen för att reformera sjukförsäkringen i syfte att öka såväl den ekonomiska tryggheten och flexibiliteten i sjukförsäkringen som förståelsen för regelverket och därigenom stärka sjukförsäkringens legitimitet. Idag får fler personer behålla sin sjukpenning för att avsluta vård och rehabilitering. Personer med behov av en längre tids rehabilitering måste få möjlighet att kunna slutföra den, med bibehållen sjukpenning, för att kunna återgå till sitt ordinarie arbete. Därtill har flera ersättningar i sjukförsäkringen höjts. Vi behöver fortsätta det arbetet och ytterligare förbättra regelverket för sjuk- och aktivitetsersättningen. Även ur jämställdhetsperspektiv finns det starka skäl att arbeta vidare med reformer inom detta område då cirka 65 procent av alla som har sjukpenning eller rehabiliteringspenning är kvinnor.

Utredningen om sjuk- och aktivitetsersättning lämnade i augusti 2021 betänkandet *En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet*. Vi anser att regeringen med prioritet bör bereda utredningens förslag om att rätten till sjukersättning och aktivitetsersättning ska prövas mot samma arbetsmarknadsbegrepp som gäller i sjukpenningen. Vi anser också att regeringen bör arbeta vidare med utredningens förslag att underlätta för arbete, studier, uppdrag med mera under tid med sjukersättning och aktivitetsersättning samt förslag om förmåner vid rehabilitering.

Andelen personer som nybeviljas sjuk- och aktivitetsersättning är idag rekordlångt och reglerna för att få sjuk- och aktivitetsersättning är så strikta att ytterst få får tillgång till den. Människor som har en arbetsförmåga, men som av olika anledningar inte anses som attraktiva på den ordinarie arbetsmarknaden, behöver ha en trygg ekonomisk situation samtidigt som den förmåga som finns tas tillvara på bästa sätt. Regeringen bör se över hur fler med varaktigt nedsatt förmåga kan få en trygg situation utan att bollas runt mellan olika myndigheter.

Förstärk möjligheterna till rehabilitering

Vi behöver förstärka möjligheten till rehabilitering och återgång till arbete för den som är sjuk. Det kan till exempel handla om att underlätta för arbete och studier kombinerat med sjuk- och aktivitetsersättning. För att säkra legitimiteten för sjukförsäkringen måste regelverket upplevas som rimligt och rättvist. Vi vill därför att samma arbetsmarknadsbegrepp ska användas vid prövning av rätt till sjuk- och aktivitetsersättningen som vid prövning av rätten till sjukpenning, och föreslår därför att anslag 1:2 förstärks med 230 miljoner kronor.

Förlängning av det tillfälliga undantaget i sjukförsäkringen vid uppskjuten vård och rehabilitering

Sedan coronapandemin har hälso- och sjukvården brottats med vårdköer och långa väntetider. Den socialdemokratiska regeringen införde ett tillfälligt undantag i sjukförsäkringen vid uppskjuten vård och rehabilitering på grund av pandemins ökande vårdköer. Det råder fortsatt osäkerhet om vilka de långsiktiga effekterna är för vårdköer. Vi välkomnar därför regeringens förslag om att förlänga det tillfälliga undantaget i sjukförsäkringen vid uppskjuten vård och rehabilitering även under 2023.

Minska orättvisan i karensavdraget

Det är dags att komma till rätta med det orättvisa karensavdraget. Karensavdraget slår hårdast mot alla de arbetare som varje dag går till jobbet och ser till att samhället fungerar. Det handlar om alla de barnskötare, undersköterskor, busschaufförer, butiksbiträden och byggnadsarbetare som inte kan arbeta hemma. Många jobbar dessutom inom kontaktyrken där man utsätts för en mycket större risk att bli smittad och därmed risk för ekonomiskt bortfall. Samtidigt har det för tjänstemän utvecklats allt fler metoder för att kunna arbeta hemifrån. Det här är djupt orättvist och det gör att arbetsmarknaden dras isär. Den som går till jobbet sjuk kan göra att ett sjukdomstillstånd förlängs eller att skador förvärras. Dessutom finns risk för att man smittar sina kollegor, som också behövs för att samhället ska gå runt. Erfarenheterna från Coronapandemin visar dessutom att ett mer rättvist karensavdrag kan rädda liv. Samtidigt som vi gör karensavdraget mer rättvist är det viktigt att bevaka att förändringar inte leder till ett överutnyttjande. En trygg sjukförsäkring ska komma alla till del.

Den socialdemokratiska regeringen tillsatte våren 2022 en utredning om karensavdraget och sjuklönen. Syftet med översynen är att reglerna för karens och sjuklön ska få en utformning som bidrar till att inkomstbortfall under sjukdom bärs på ett mer solidariskt och fördelningspolitiskt träffsäkert sätt samt motverkar riskerna för sjuknärvaro. Bland annat ska fördelningseffekterna samt hälsoekonomiska och övriga konsekvenser av karensavdraget analyseras. Utredaren ska även se över reglerna om karens för föräldralediga, behovsanställda, arbetslösa inom arbetslöshetsförsäkringen och egenföretagare. I uppdraget ingår även en översyn av reglerna för sjuklön och analys av arbetsgivares sjuklöneansvar med avseende på incitamenten att motverka och minska sjukfrånvaro. Uppdraget ska redovisas senast 29 september 2023. För oss socialdemokrater är detta en angelägen utredning och vår uttryckliga målsättning är att

en reform för att förändra karensavdraget och öka rättvisan för alla som inte kan jobba hemifrån ska kunna genomföras under innevarande mandatperiod.

Stävja fusk och utnyttjande av våra gemensamma trygghetssystem

Våra gemensamma skattemedel ska gå till människor som har rätt till ekonomisk trygghet och till att stärka vår gemensamma välfärd – inte till den organiserade brottsligheten.

Den socialdemokratiska regeringen har skärpt bidragsbrottslagen och gett Försäkringskassan ett särskilt uppdrag att samordna flera myndigheter för att öka kontrollen över våra utbetalningar. En ny myndighet kommer på plats för att säkerställa utbetalningar från våra välfärdssystem så att vi upptäcker strukturellt fusk. Regeringen bör arbeta vidare i samma riktning för att säkerställa att de människor som har rätt till stöd från trygghetssystemen får det men inte de som försöker sko sig på andra.

Anslagsförslag 2023 för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

*Tusental
kronor*

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	45 645 099	0
1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	45 422 161	230 000
1:3 Merkostnadsersättning och handikappersättning	1 357 000	0
1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.	2 316 000	0
1:5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	35 792	0
1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen	1 491 700	0
1:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader	809 604	0
2:1 Försäkringskassan	9 276 970	0
2:2 Inspektionen för socialförsäkringen	72 978	0
Summa	106 427 304	230 000

Anders Ygeman (S)

Åsa Eriksson (S)

Kalle Olsson (S)

Ola Möller (S)

Sanne Lennström (S)

Jessica Rodén (S)

Zara Leghissa (S)